LA BARDISSA

Relat curt

Orpau

ALTRES PUBLICACIONS

MÉS CONTINGUT A:

WWW.LECTURAENCATALÀ.CAT

LA BARDISSA

© 2024 ORPAU
El contingut de **LA BARDISSA** està protegit per drets d'autor.
Es permet la compartició sense finalitat comercial sempre que se citi l'autoria i no es modifiqui el contingut.
Per a qualsevol altre ús, cal autorització prèvia.

Aparcat a un lateral de la carretera, observo l'horitzó. He passat tants cops per davant d'aquelles cases que ni l'espessa bardissa que les envolta m'impressiona ja. Tampoc aquell llagrimeig agut i prolongat que, de tant en tant, s'hi escolta i que, amb els anys, ha acabat confonent-se amb el vent o amb el cruixir dels arbres. Però aquesta vegada tot és diferent, perquè en posar la mirada damunt les velles runes, sento un fred humit que em penetra els ossos i un silenci sobrenatural s'estén com una capa, invisible sobre la plana. Els ocells callen, els arbres callen, immòbils, com si esperessin, com si m'observessin. I llavors, m'arriba: un murmuri distant que passa a través de la bardissa i em travessa la pell... obligant-me a fer un pas enrere.

Si no haguera estat per aquell inquietant i recurrent somni; si no haguera estat perquè semblava implorar-me no sé ben bé què, mai m'hauria aturat. Les meves raons tenia quan vaig fugir d'allà i encara les mantinc. Només van ser uns quilòmetres, fins al poble del costat, amb tot, des del primer dia vaig agrair la pau interior que vaig aconseguir, perquè:

Al meu poble —l'Alzina de Ponent— sempre se'ns ha prohibit travessar la carretera i acostar-nos a ca els llevantins. Tant a la quitxalla com al jovent. Fins i tot als nouvinguts menors de vint anys se'ls adverteix tan bon punt posen un peu al poble. No és una recomanació: és una ordre antiga, no escrita i repetida de pares a fills. Si el visites un dia i t'asseus a la plaça Major, sentiràs, de boca dels més ancians, històries que fan gelar la sang; algunes, potser exagerades, d'altres, potser massa coherents per ser només rondalles. D'aquestes últimes, en dono fe.

Tot es va torçar l'any 1911 o 1912 —ni tan sols en això hi ha hagut mai quòrum— quan el poble encara s'anomenava simplement l'Alzina. Aleshores eren dos nuclis petits, units per una plana ampla i inofensiva. Els de llevant, a la dreta, eren els amos de les terres; els de ponent, a l'esquerra, les treballaven. La convivència mai no va ser bona. Des de feia anys que havien de decidir on se situaria el que seria l'Ajuntament de l'època i qui havia d'ocupar la cadira principal. Els llevantins sostenien que, pel sol fet de tenir l'alzina vella —la que donava nom al poble— dins els seus límits, eren els qui havien de manar. Els ponentins s'hi negaven, amb orgull i una rancúnia que creixia any rere any; conseqüència directa del menyspreu que massa vegades havien patit per part dels seus veïns.

I ara, imagineu-vos com se les gastaven en aquella època, que de bèsties, n'eren un xic; i penseu que, de tot allò que podeu imaginar, encara us quedeu curts. Sí, puix no hi havia dia ni nit que fos tranquil en aquella zona. Les baralles eren constants: llavis partits, dents trencades, costelles esquinçades. Però la violència no era només als punys; també era a les mirades, als silencis llargs, a les pedres llençades a les finestres o als ganivets amagats a les butxaques.

Malgrat aquella mala maror, però, hi havia una excepció: la nit de Nadal.

Va ser el capellà de la zona qui, cansat de trobar-se al mig de tots els merders, va tenir la idea. Va fer construir una ermita a la plana, com a terreny neutral, i va obligar tothom a assistir-hi, cada nit de Nadal —després dels sopars en família—, per celebrar la tradicional missa del gall; sota pena de quedar expulsat de tota celebració religiosa durant un any, en cas de no aparèixer. I la gent, molt temorosa de Déu en aquell temps, hi anava, és clar que sí, però no de bona gana. En aquelles misses, les espelmes il·luminaven cares tenses, somriures forçats, mans que s'estrenyien amb massa força. Reien i es miraven, sense deixar de vigilar-se.

I llavors va arribar la desgràcia...

L'any que tot va passar, la nit venia caldejada per una tremenda disputa: per interessos diversos, des d'altres pobles els insistien que decidissin d'una vegada en el tema polític i els llevantins, que eren els qui tenien més a perdre, van tirar pel dret i es van autoinvestir. És clar, quan els altres se'n va assabentar... la batussa va ser monumental. Ponent en bloc, estris de camp en mà, es va plantar davant l'alzina, escridassant i amenaçant de tallar-la. Llevant s'hi va encarar. A cada minut que passava, el to i les males maneres anaven apujant i si no hagués estat pel capellà, ja que era la nit de Nadal, qui sap fins on haurien arribat. L'home es va ficar pel mig per recordar-los el seu pacte i que havien de marxar a sopar, per a després assistir a la missa del gall. La tensió viscuda es va rebaixar, sí, però hores més tard, quan es van retrobar a la plana, davant l'ermita...

Ni es miraven ni es parlaven.

Aleshores algú va observar que els joves de ponent no hi eren... Aquí va començar tot.

Van aparèixer les veus que demanaven explicacions i, seguidament, van començar les empentes i els cops. El fill de "no se sap qui" va dir que havia vist el "fill de tampoc se sap qui" anant cap a llevant i llavors els joves llevantins van córrer cap a casa seva, sospitant que alguna cosa no anava bé... i tenien raó. En arribar-hi, van veure els de ponent fugir i, entre fum i flames, com l'alzina vella cremava. Les flames s'enlairaven com tentacles vius, abraçant cada branca, cada tronc i a ells; perquè en un tres i no res es van veure encerclats i sense escapatòria. Els seus crits van arribar a la plana i els pares, aterrits, van córrer a socórrer-los, però van arribar massa tard. L'espectacle que es van trobar els va penetrar fins a l'ànima.

Hores més tard, la venjança va continuar. Els de llevant atacaren les cases de ponent amb tot el que tenien a mà. Però allà els esperaven, i la massacre es repetí amb brutalitat. I aquí no va acabar tot, ja que, embogits per l'odi acumulat durant tants anys, els de ponent van retornar els cossos dels morts i dels moribunds, allà on pertanyien. Ningú de llevant sobrevisqué. Males llengües diuen que entretant els crits s'apagaven, a mesura que el sol sortia, els de ponent van tallar l'única branca de la vella

alzina que s'havia salvat, per convertir-la en petits tions que van regalar a tots els joves del poble.

L'endemà, les arrels de la vella alzina calcinada començaren a créixer sense control, com un malson arrelat a la terra. Van abraçar tota la zona de llevant, entrellaçant-se amb esbarzers i arbustos espinosos, creant un mur impenetrable. I des de llavors, ningú no ha gosat travessar aquella desgràcia: una bardissa viva, que sembla sospirar, murmurar i cridar en les nits de vent, recordant la tragèdia que mai no s'ha oblidat.

Aquesta és la història o llegenda del meu poble. Terrible, oi?

Dono una última ullada a l'horitzó, i un esgarrifall em recorre l'esquena com si mil agulles fredes s'hi clavessin alhora. Moltes han estat les desaparicions des d'aquell fatídic any: nens, nenes, joves... tots es van esfumar sense deixar rastre, com si la terra mateixa els hagués engolit. Com aquells cinc amics que van topar amb un nen plorant a la vora de la carretera. Es van aturar per ajudar-lo, innocentment. Tres van decidir seguir-lo més enllà de la bardissa; els altres dos es van quedar vigilant el cotxe. I van ser aquests darrers els qui van veure l'horror: els companys engolits per uns matolls que es retorçaven com si tinguessin voluntat pròpia, i la Neus lluitant... mentre una mà formada per branques retorçudes, amb unes ungles llargues i brutes com ganivets, se l'enduia. Van cridar, van córrer a demanar ajuda, però quan aquesta va arribar, no van trobar-ne cap rastre...

Jo mateix tinc la meva història, guardada com un secret que em crema per dins i que mai no he pogut explicar. El Nil es va perdre per la muntanya, i prou. Sempre ho mantindré així.

Pujo al cotxe i continuo camí. Els murmuris de la bardissa, estridents i cridaners, s'infiltren al meu cervell, més clars ara. Són paraules que no acabo d'entendre, però que em posen els pèls de punta. Tot és estrany... massa estrany i, llavors, la gran sorpresa... Quan lentament m'acosto a la sortida cap a l'Alzina de Ponent, observo que la bardissa s'ha esquerdat i ha obert un sinuós passeig, obrint un pas que des de temps passats no hi era. Hi cab un cotxe just i presumeix d'un arc natural i robust, que és com la gola d'un llop, negre i profund. Al desviament del poble també hi ha un rètol nou, fosc i mal pintat: *"Es regala un tió a tot nen o nena que vingui a visitar-nos"*...

No t'envia a Ponent, sinó a Llevant...

La curiositat em domina —malgrat el nus que m'estreny l'estómac i m'adverteix que estic cometent un error—, i prenc el camí, atret, gairebé hipnotitzat, per la bardissa. Travesso la gola del llop amb pas cautelós i, tot just fer-ho, el sol queda engolit per un exèrcit d'alzines robustes i exuberants, i la poca claror que hi havia s'extingeix de cop. Creieu-me quan us dic que aquella bardissa no sembla pas un simple mur inert de matolls i esbarzers. Em segueix. Potser m'estic tornant boig, però tinc la sensació que em vigila, pacient i somrient. M'atreveixo a frenar un instant, i la bardissa respon amb un estremiment violent... M'està parlant? Què pretén de mi?

Pocs minuts després, arribo a una plaça envoltada de runes, com làpides escampades d'un cementiri oblidat. Tot és devorat per males herbes i enfiladisses, i l'aire, carregat d'humitat, pesa com una anònima amenaça. Fa olor de fum, de llenya cremada, encara que no es veu cap xemeneia, com tampoc rastre de foc; només la lleugera broma que sembla sortir de la mateixa terra, per a donar a l'entorn aquell caire tenebrós.

No he estat l'únic curiós, compto uns onze cotxes més, aparcats sense ordre ni disciplina. Els pares i mares semblen feliços. Agafen la quitxalla de la mà, no fos cas que surtin corrents i es perdin.

Altre cop la bardissa es parteix, obrint un camí fosc i tortuós, i d'ell en surt una anciana de llargs cabells blancs. Porta vestits de camperola i el seu somriure, alhora amable i pervers, fa que la pell se m'esgarrifi. Ens diu que al bosc del costat s'han amagat un munt de tions i que els nens han de passar a buscar-los. "Tot està tancat amb reixa", assegura, però la seva veu tremola amb un vibrar estrany, com si la mateixa bardissa respirés a través d'ella.

Els altres s'ho miren amb rialles nervioses, com si tot fos part d'un joc, però jo em congelo. La reconec. És la mateixa dona que es va endur el Nil. Teníem vuit anys. Jugàvem a la plana i vaig xutar la pilota massa amunt. Era nova... ell no va voler perdre-la i va fer allò que sempre ens deien que no féssim: acostar-se a la bardissa. Aquesta, en segons va reviure. Es movia i sonava com si un miler de serps s'arrosseguessin dins les seves entranyes; encara ho recordo. I ella va aparèixer amb aquest mateix somriure... i se'l va emportar. Vaig intentar ajudar-lo, de debò que sí, però aquell manyoc de matolls era molt més fort i em va atrapar, també, i m'arrossegava... encara no sé com vaig aconseguir desempallegar-me. Només recordo que ella em mirava... m'observava... i jo no vaig dir res, perquè, si hagués explicat que les seves mans eren branques fines que es movien com fastigosos cucs, que em van tocar l'espatlla i em van obligar a callar, amenaçant-me, en silenci, de ser el següent, m'haurien pres per boig... i només era un nen. L'endemà, quan em van preguntar, vaig mentir. Vaig dir que en Nil havia anat a la muntanya i per allà el van buscar, durant setmanes.

Torno a la realitat per veure com, un per un, els nens i nenes travessen la bardissa, tranquils i somrients, i durant uns minuts desapareixen de la nostra visió. I a l'altra banda, esperem tranquils, puix no deixem de sentir-los. Criden i riuen. Sembla que s'ho passen d'allò més bé.

Quan tornen, tots ells duen un petit tió a la mà. Per les irregularitats dels talls i les deformes expressions facials, es veu que estan fets artesanalment. No puc apartar la vista d'ells, perquè són lletjos i estan mig cremats. Alguns fins i tot encara fumegen. Amb tot, reconec un rostre en tots ells: la cara d'un gran amic.

Llavors un silenci antinatural, fins i tot opressiu, es fa l'amo i senyor del lloc. Després de tants anys, la bardissa ha callat. Observo els voltants. Els més petits —santa innocència— riuen i juguen amb els tions, com si fossin la joguina més divertida del món, els pares i mares, per contra, s'ho miren tot amb recança i s'afanyen a acomiadar-se, per marxar. I per segon cop, se m'atura el cor, puix els he reconegut... tots aquells van créixer amb mi al poble, com els nostres pares i mares, avis i àvies, besavis... havíem compartit jocs i rialles, havíem estat amics. M'ha costat, perquè el temps els ha transformat, però els he reconegut. I a la vegada que intento avisar-los, que intento dir-los que la bardissa es vol cobrar la seva venjança, el cel s'enfosqueix i un plugim, fred i persistent, comença a caure damunt nostre.

És llavors quan la suau melodia apareix. Sembla provenir de més enllà de la bardissa i s'esmuny entre les seves branques al ritme del vent. És alhora harmònica, alhora embruixadora. Tots els nens i nenes es giren, escoltant-la, somrients. Segons després, es desfan de les mans de pares i mares, per a córrer cap a ella.

Intento moure'm, però no puc, perquè les arrels m'han atrapat, i amb mi, a tots els adults. Ens estrenyen fortament lligant-nos a terra, impedint que puguem intentar salvar les criatures, que avancen, amb passes curtes, cap a la veu que els reclama. Tenen els ulls vidriosos, semblen hipnotitzats. La veu és tan dolça, tan innocent... i alhora un cruel parany. Els pares criden, les mares criden, jo crido. Els dic que tornin, que és una trampa... però no senten res, només obeeixen aquell melós xiuxiueig que ara batega dins del meu cap.

La bardissa els engoleix a la vegada que les arrels ens alcen del terra amb una força brutal i ens expulsen més enllà dels límits del poble. Els qui havien anat amb els seus fills i filles ara sostenen uns troncs amb barretina... amb les cares dels petits, congelades en crits que travessen la sang.

Miro la bardissa. Un parell de brillants ulls parpellegen entre els matolls. Per primer cop en molts anys no plora, sinó que riu.

Llavors, fins als meus peus rodola una atrotinada pilota... i un fred em travessa l'esquena. La bardissa tremola, encara té gana... i m'espera.

ALTRES PUBLICACIONS

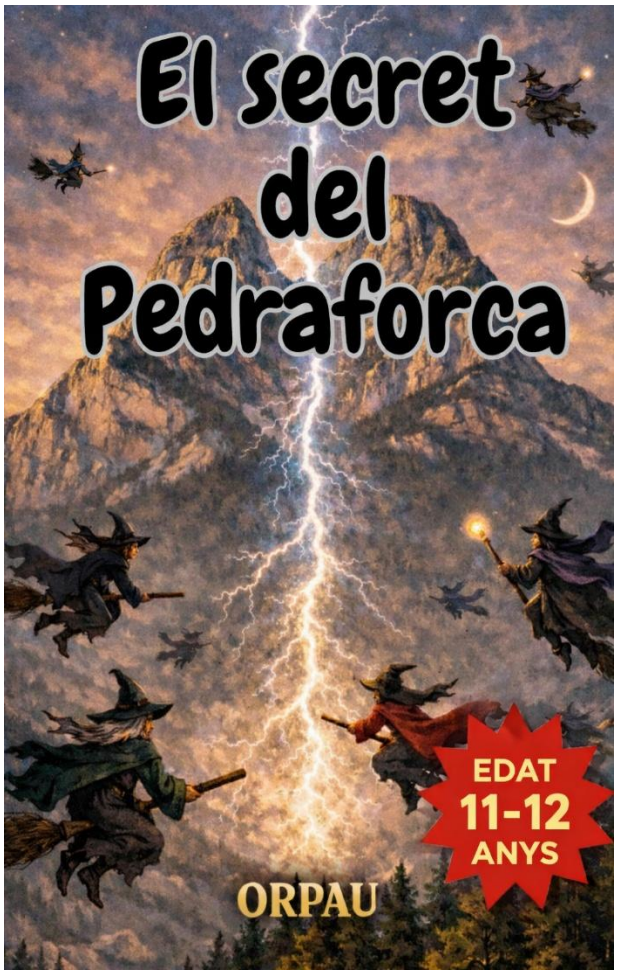

MÉS CONTINGUT A:

WWW.LECTURAENCATALÀ.CAT